

Peto simfonijo sem začel zlagati zadnje dneve decembra 2019 po osmih mesecih zelo intenzivnega dela pa sem jo dokončal sedemnajstega avgusta 2020. Tako je zložena več kot uro dolga štiri stavčna simfonija, ki sem jo podnaslovil »*Sedem trobent apokalipse*«, kar bržkone že daje jasen namig o značaju skladbe. Ne bom tajil, da mi vse zlo, porojeno iz najgloblje človeške grdobije, šibkosti, razvrata, izdaje, nezvestobe in neumnosti, ki sem ga zadnja leta moral prebavljati in prebaviti v svojem zasebnem življenju, ni podžgalo k takem ustvarjanju. A ko ti ob tem še vsakdan neskončno jasno sporoča, da je to zasebno, domače zlo tudi odraz in preslikava vseobčega zla, človeške grdobije, šibkosti, razvrata in neumnosti, ki je še posebej v letu 2020 že drugi dan leta znova pripeljalo svet na sam rob samouničenja, ustvarjanje tovrstnega dela postane osebni imperativ. Ne pozabimo glede trenutnega stanja sveta, da je samo pritisk na gumb bodisi s strani norca iz Amerike ali pa Irana manjkalo, pa bi šli vsi že na začetku Januarja »v *nepovrat*«. Seveda je bil to le uvod k tegobam, ki so prišle in k še hujšim, ki se nam zelo verjetno obetajo v naslednjih mesecih – svetovni izbruh nove smrtonosne in zaenkrat neozdravljive bolezni, grožnja verižnih stečajev in posledično občega gospodarskega zloma in znotraj le-tega uničenja celotnih panog industrije, množična nezaposlenost, nedopustljivo naraščanje svetovne družbene nepravilnosti in neizogibna revščina pa obup ter vrenja, ki se lahko vsak trenutek strgajo z vajeti in zanetijo uničujoč požar, iz tega zatem izhaja politična nestabilnost, kjer se krepijo le še nerešljivi antagonizmi, ki kar kličejo po vojni, zlom vrednot človeške svobode, zlom vrednot človeškega sožitja, ob vsem navedenem pa spremljamo več kot očiten zaton in padec do zdaj vodilne svetovne sile, ki se spreminja v nevarno ranjeno zver z zalogo orožja s katerim lahko uniči ne le naš planet ampak zraven še celotno osončje, da ne govorim o našem vseobčem nebrzdanem in nikoli ustavljenem posilstvu nad našo materjo Zemljo ter njeno upravičeno in popolnoma pričakovano maščevanje v obliki naravnih nesreč (a uspeš sploh slediti vsakodnevnim novicam, »o *neurjih, požarih in ujmah kakor jih ni bilo že petsto let?*«) ... nenazadnje še k vesolju: par tednov nazaj smo se po astronomskih merilih za manj kot mišjo dlako izognili uničenju biblijskih razsežnosti, zakaj mimo zemlje je povsem neopaženo le na razdalji 6000 kilometrov – torej dobesedno nad našimi glavami letel asteroid, ki je prišel iz tistega konca vesolja, ki ga tako rekoč ne opazujemo, da pa je bil tako blizu pa smo vedeli šele, ko je šel - hvala bogu - mimo!

Sem pristaš razlage Thomasa Manna, da je umetnost (med drugim tudi) seizmograf človeštva, in ko je treba zakričati glasno in presunljivo, z »*vsem kar sem*« zagovarjam, da mora to narediti aktualna ustvarjalna umetnost najglasneje, če je treba - tudi pretirano, samo da se ta krik sliši ter prebudi in ozavesti tiste, ki jim je bil namenjen. Menim pa, da nam ta čas nudi vse preveč razlogov za tak krik, in da si vse premalo dovolimo kričati!!

Peta simfonija je, čeprav sama oblika simfonije sodi v absolutno glasbo, v mnogih ozirih tudi programsko delo, ki se jasno opira na zlovešče, mestoma več kot grozljivo sklepno knjigo Svetega pisma – Janezovo razodetje (po grško Apokalipso). Janezovo razodetje ne jemljem v njegovem primarnem teološkem pomenu ampak kot klasično besedilo razodetja zloma neke omike, civilizacije in vrednot človečnosti. Kot preostalo Sveto pismo, je tudi Apokalipsa polna prisposodob, fantastičnih prizorov, numerološke mistike, pretečih napovedi, grozljivih opisov, ki bi se nam ob kakšni drugi priliki zdeli nabuhli, smešni, groteskni in povsem neverjetni, a verjemi, da se taki ne bi zdeli niti udeležencem bitk pri Verdunu, Stalingradu, Kursku ali Ahvazu niti ne žrtvam atomske bombe v Hirošimi in Nagasakiju niti taboriščnikom v iztrebljevalnih taborih katerekoli vojn zadnjega stoletja niti žrtvam genocidov od Armenskega do Ruandskega niti milijonom žrtev poplav, požarov, cunamijev, vulkanov, potresov ter ostalih naravnih in človeških nesreč niti komurkoli, ki je doživel tegobo takih razsežnosti. V jasnem hotenju, da tako obsežno glasbeno delo ohrani svojo notranjo kohezijo in posreduje navzven jasno in enovito sporočilo, sem se v oziru glasbene skladnje na svoj način poslužil načela »*Idée fixe*« kot opornih točk motivičnega razvoja ter sidrišč in smerokazov zvočnega nagovora.

Najbolj neposredno se na Janezovo razodetje vežeta zunanja – prvi in četrti stavek, kjer se povsem jasno in neposredno oglasi vseh »*sedem trobent*«. In če bi hotel še orisati potek glasbenega nagovora

mojega dela ter ga obenem razčlenit pa vzporedno le-tega »podložiti« z neglasbeno snovjo kot virom navdiha, bi to gledalo takole:

- 1. stavek. Uvod: *»In videl sem v desnici sedečega na prestolu knjigo, popisano znotraj in zunaj, zapečaten s sedmimi pečati.«* (Razodetje 5.1) *»In videl sem, ko je odprlo Jagnje enega izmed sedmerih pečatov: in slišal sem eno izmed štirih živih bitij z glasom kakor grom govoriti: »Pridi!« In videl sem: glej, bel konj in na njem jezdec z lokom. In dan mu je bil venec in šel je kot zmagovalec in da zmaga«* (razodetje 6. 1-2) Glasbena predstavitev prvega jezdecapokalipse. *»In ko je odprlo drugi pečat, sem slišal govoriti drugo živo bitje: »Pridi!« In prišel je drugi konj, rdeč kot ogenj; in jezdecu na njem je bilo dano, da je vzel mir z zemlje, in da se med seboj morijo in dan mu je bil velik meč.«* (Razodetje 6. 3-4) Glasbena predstavitev drugega jezdecapokalipse in prvokrat slišan motiv »Zveri«. *»In ko je odprlo tretji pečat, sem slišal govoriti tretje živo bitje: »Pridi!« In videl sem: glej črn konj in na njem jezdec s tehtnico v roki.«* (Razodetje 6. 5) Glasbena predstavitev tretjega jezdecapokalipse. *»In ko je odprlo četrti pečat, sem slišal glas četrtega bitja, ki je govorilo: »Pridi!« In videl sem: glej, bledorumen konj in na njem jezdec. Ime mu je bilo smrt, in podzemlje ga je spremljalo. In dana je bila štirim oblast nad četrtno zemlje, da jo pokončajo z mečem in z lakoto in s smrtjo ter po zvreh na zemlji.«* (Razodetje, 6. 7-8) Glasbena predstavitev četrtega jezdecapokalipse ter motiv in gradacija združenih moči vse četverice. Razvoj: *»In ko je odprlo sedmi pečat, je v nebesih nastala tihota kake pol ure. In videl sem sedem angelov, ki stoje pred Bogom; in dano jim je bilo sedem tromb.«* (Razodetje 8. 1-2) Glasbena predstavitev sedmih angelov. Motiv sedmih tonov s sklepnim trilčkom, ponovljen šestkrat – jukstapozicija števil šest in sedem. *»In prvi je zatrobil, in nastala sta toča in ogenj, pomešana s krvjo, in sta padla na zemljo; in zgorela je tretjina zemlje in zgorela je tretjina dreves in zgorela je vsa zelena trava«.* (Razodetje 8.7) Prva tromba in glasbeni oris ognjenega uničenja narave, zametek motiva pretnje, zatem prva žalostinka s harfo in čelesto. *»In drugi angel je zatrobil, in nekaj kakor velika v ognju goreča gora je padlo v morje; in tretjina morja je postala kri. In pomrla je tretjina stvari, ki žive v morju, in tretjina ladij je bila končana.«* (Razodetje 8.8) Druga tromba in glasbeni oris groze njenega učinkovanja, zatem prva anticipacija z repetitijo dela motiva drugega jezdecapokalipse. *»In je tretji angel zatrobil, in padla je z neba velika zvezda, goreča kot plamenica, in priletela na tretjino rek in studence voda. In zvezdi je ime pelin; in tretjina voda je postala pelin in mnogo ljudi je pomrlo od voda, ker so ogretele.«* (Razodetje 8.10) Tretja tromba, zatem glasbeni oris njenega učinkovanja – jukstapozicija novega motiva in preostanka motiva drugega jezdecapokalipse, druga še strašnejša predstavitev motiva »Zveri« in na koncu druga žalostinka z angleškim rogom in oboo. Sklep: *»In četrti angel je zatrobil, in udarjena je bila tretjina sonca in tretjina meseca in tretjina zvezd, da je tretjina od njih otemnela in je dan izgubil tretjino svetlobe in prav tako noč. In videl in slišal sem orla, ki je letel po sredi neba in klical z močnim glasom: »Gorje, gorje prebivalcem na zemlji zaradi drugih glasov treh angelov, ki bodo še trobili.«* (Razodetje 8 12-13) Četrta tromba, v njej prvokrat predstavljena padajoča vrsta tonov - ostinato, ki ponazarja pogrezanje v mrak in popolno temino. Ostinato se še enkrat ponovi kjer se v njegovi drugi polovici najprej v marimbi, zatem pa v zvončkih oglasi še motiv orla in na koncu le sklep v najtemnejših zvočnih globinah subkontra oktave, ki jih ustvarijo subkontrabasovski saksofon, kontrabasovski helikon in tihi tremolo na basovskem bobnu (ter kot opcija še - oktobas).
- 2. stavek. Zasnovan je kot klasični simfonični scherzo v tridelni (A-B-A) obliki s Kodo na koncu. Je virtuozen, često odet v gosto in kompleksno polifono zvočno predivo ter nenehno gnan v prav tako kompleksnem asimetričnem ritmičnem utripu. Čeprav se v začetku varljivo zdi, da je glasba vedre, plesne narave, se le-ta v slehernem vrhuncu notranje členjenih delov prevesi v izrazit mrtvaški ples (Danse Macabre), ki je v svojem sporočilu jasna aluzija na naš čas.
- 3. stavek. Je stavek desetminutnega zvočnega suspenza in anticipacije, zatem skoraj pet minutne gradacije in priprave zvočnega vrhunca ter še nadaljnega pet minutnega odzvena. V motivičnem delu predstavi že v uvodu motiv pretnje, predstavljen z visokimi flavtami in visokimi kovinskimi idiofoni, ki je sestavljen iz padajočih in vzpenjajočih intervalov septim in non (ta motiv postane osnova pete trombe v 4. stavku ter zatem tudi deloma motiva kobilic),

motiv pretnje sledi antiteza - dolg monofoničen, na način starega koralnega petja grajen napev, ki pa melodično temelji na dvanajsttinski kromatični lestvici, napev se izmenjuje v različnih družinah globoko uglasenih glasbil, začenši z globokimi flavtami, zatem globokimi klarineti, globokimi helikoni, kontrabasi ter končno globokimi saksofoni. Motiv nekajkrat prekinejo kratke, dramatične epizode, ponovne umiritve ter daljši solo sopranskega helikona na podlagi padajočega ostinata s konca prvega stavka, obenem pa se koralni motiv večkrat izpoje bodisi v drugo žalostinko iz prvega stavka bodisi v motiv pretnje, da bi se v ponovnem pojavu motiva orla iz prvega stavka prevesil v gradacijo, kjer se ob kontinuirani kontramelodiji znova in še bolj intenzivno pojavijo predhodne dramatične epizode, da bi zatem iz vsega tega vzklil mogočen napev, ki hoče kot roteča prošnja k upanju prebiti zvočno goščavo, a jo najbolj silovito v vsej simfoniji zatre in nemilostno utiša še tretjič motiv »Zveri«! Preostanejo samo še tožeči solo vložki, tenorskega helikona, Bb klarinetov in altovskega helikona, baritonskega helikona in tenorskega in baritonskega saksofona, basovske in kontrabasovske trobente ter angleškega roga, vsi grajeni na padajočem ostinatu – pogrezanju v mrak. Čisto na koncu se oglasi pietete poln koral štirih pozavn – edinič v vsej simfoniji. Temu sledi attacca v sklepni stavek.

- 4. stavek. Je zasnovan kot kompleksni rondo, v katerem se znova oglasijo še preostale apokaliptične trombe. Takoj na začetku zaslišimo njegov refren z oznako Molto feroce, silovita, drveča, na videz korenjaška glasba vseeno ne more skrivati svojega notranjega napuha, bahavosti in nečimrnosti, hoče se predstaviti kot nepremagljiva, v tej maniri celo obrne padajoči ostinato (motiv pogrezanja v mrak) v vzpenjajoči motiv septim (kot nekakšno dvigovanje v višave), zatem pa padajoči ostinato uporabi še kot zaključni poskočni motiv ki uvede v Peto trombo. *»In peti angel je zatrobil. In videl sem zvezdo, ki je z neba padla na zemljo in ji je bil dan ključ k žrelu brezna. In odprla je žrelo brezna in dvignil se je dim iz žrela kakor dim velike peči: in zatemnelo je sonce in ozračje od dima iz žrela. Iz dima pa so prišle kobilice... In ukazano jim je bilo, naj ne poškodujejo trave na zemlji, tudi nobenega zelenja in nobenega drevesa, ampak samo ljudi, kateri nimajo božjega znamenja na čelih.«* (Razodetje 9. 1-5). Oglasi se Peta tromba, grajena na motivu pretnje, a jo nato brezobzirno povozí bahav ter ohol refren; taisti motiv se v drugo razvije v pravo junaško rapsodičnost, ki jo prikažejo pozavne in globoke trobente, a ko vse kaže da so *»na konju«*, se nenadoma preseka: iz *»žrela brezna«*, ki ga ponazarja zvočni motiv kontrabasovskega helikona in subkontrabasovskega saksofona v najgloblji zvočni legi (ko je možno, še skupaj z oktobasom), se dvigne vse, kar je napovedano v besedilu. *»In šesti angel je zatrobil: in zaslišal sem en glas ..., ki je govoril šestemu angelu, ki je imel trombo: »Odveži četverico, ki je privezana pri veliki reki Evfratu!« In odvezal jih je, ki so bili pripravljani na uro in dan in mesec in leto, da pomore tretjino ljudi.«* (Razodetje 9. 13 – 15) Oglasi se šesta tromba, ki izzvani tragično, a vseeno še enkrat priklíče nazaj bahavi refren, ki se hoče še bolj rapsodično bočiti navzven, a ga znova ukine nenadni intermezzo, ki nazaj priklíče četverico iz uvoda simfonije. Njihov prihod je tokrat še posebej silen in dramatičen, motiv gradacije njihovih združenih moči pa pripelje do katastrofičnega vrhunca. *»In sedmi angel je zatrobil: ... in vzdignil je kamen, velik ko mlinski kamen in ga je vrgel v morje ter je rekel: Tako bo siloma vrženo mesto Babilon in ga ne bo več najti. In glas strunarjev in godcev in piskačev in trobilcev se v tebi ne bo več slišal in nobenega umetnika katere koli umetnosti ne bo več v tebi najti in glas mlina se v tebi ne bo več slišal in luč svetilke v tebi ne bo več svetila in glas ženinov in nevestin se ne bo več slišal v tebi: zakaj tvoji trgovci so bili zemeljski velikaši, po tvoji čarovniji so zabredli vsi narodi in v njem se je našla kri prerokov in svetih in vseh, kateri so bili umorjeni na zemlji.«* (Razodetje 11.15 in 18. 21 – 24) Sedma tromba, mrtva, brezoblična, zgrajena na padajočem ostinatu postavljenem vertikalno kot sozvočje, zvočna krajina opustošenja; zatem še zadnjič padajoči ostinato in ugašanje.